

Ďalšia harmonizácia podmienok na podnikanie v cestnej doprave v štátoch EÚ

Jozef Gnap¹, Miloš Poliak²

Pre prístup na trh cestnej nákladnej dopravy platia v členských štátoch rozličné pravidlá. Rozdiely sú aj v niektorých podmienkach podnikania v jednotlivých štátoch. Preto Európska komisia a príslušné orgány EÚ zodpovedné za tvorbu legislatívy už dlhší čas avizovali snahu o zjednotenie podmienok prístupu na trhu cestnej dopravy a niektorých podmienok podnikania v tomto odvetví. Cieľom harmonizácie legislatívnych podmienok má byť najmä zrovnoprávnenie podnikateľských subjektov z rôznych krajín a vytvorenie zdravého konkurenčného prostredia s rovnakými podmienkami pre všetkých zúčastnených.

Výsledkom týchto snáh sú tri nové nariadenia, ktoré boli vydané v úradnom vestníku EÚ 14. novembra 2009 a nadobudli účinnosť dvadsiatym dňom po ich uverejnení, to znamená 4. decembra 2009. Je však potrebné upozorniť, že tieto nariadenia (s výnimkou vybraných ustanovení) sa začnú uplatňovať až **od 4. decembra 2011** [1].

Zmeny prístupu na trh pri podnikaní v cestnej nákladnej doprave podľa zákona č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu

Prijatím zákona č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý platí od 1. 6. 2010, sa zmenili aj podmienky získavania oprávnenia na podnikanie v cestnej nákladnej doprave. Uvedený zákon, okrem iných zákonov, zmenil taktiež zákon č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave, ktorý od 1. 6. 2010 úplne upravuje prístup k podnikaniu v cestnej nákladnej doprave.

Podľa zákona č. 168/1996 Z. z. o cestnej doprave, vnútroštátnu cestnú nákladnú dopravu je oprávnený vykonávať dopravca **len na základe povolenia**, ktoré udeľuje príslušný krajský úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie. Krajský úrad pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie udeľuje povolenie na podnikanie **na päť rokov a na požadovaný počet vozidiel** v prípade, že dopravca spĺňa nasledujúce podmienky:

- všeobecné podmienky podnikania:
  - vek minimálne 18 rokov,
  - spôsobilosť na právne úkony,
  - bezúhonnosť,
- odbornú spôsobilosť (v prípade právnickej osoby musí spĺňať zodpovedný zástupca),
- finančnú spôsobilosť.

---

¹ Prof. Ing. Jozef Gnap, PhD., vedúci katedry, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta PEDAS, Katedra cestnej a mestskej dopravy, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, e-mail: jozef.gnap@fpedas.uniza.sk

² Doc. Ing. Miloš Poliak, PhD., prodekan, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta PEDAS, e-mail: milos.poliak@fpedas.uniza.sk

Povolenie sa udeľuje na požadovaný počet motorových vozidiel. Ďalšie zvýšenie počtu motorových vozidiel podlieha preskúmaniu, či je splnená požiadavka finančnej spoľahlivosti.

Povolenie zaniká :

- dňom právoplatnosti rozhodnutia krajského úradu pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie o zrušení povolenia, ak dopravca prestal spĺňať predpoklady na vydanie povolenia alebo porušil povinnosti ustanovené zákonom č. 168/1996 Z. z., alebo podal návrh na zrušenie povolenia,
- uplynutím času, na ktorý bolo povolenie vydané,
- dňom zániku právnickej osoby alebo dňom úmrtia fyzickej osoby, ktorá je držiteľom povolenia.

4. 12. 2011 vstupuje do platnosti nariadenie (ES) č. 1071/2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES, podľa ktorého sa menia požiadavky na:

- bezúhonnosť,
- odbornú spôsobilosť,
- finančnú spoľahlivosť.

Zmeny pravidiel potrebných na vykonávanie povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy podľa nariadenia (ES) č. 1071/2009

Nariadenie (ES) č. 1071/2009 upravuje prístup k povolaniu prevádzkovateľa cestnej dopravy v rámci všetkých členských krajín EÚ od 4. 12. 2011, to znamená platí od tohto dátumu pre všetky podniky usadené v EÚ, ktoré vykonávajú alebo plánujú vykonávať povolanie prevádzkovateľa cestnej dopravy.

Nariadenie (ES) č. 1071/2009 sa nevzťahuje na (pokiaľ to vnútroštátne predpisy neupravujú inak):

- podniky vykonávajúce povolanie prevádzkovateľa cestnej nákladnej dopravy len motorovými vozidlami alebo jazdnými súpravami, ktorých celková povolená hmotnosť nepresahuje 3,5 tony (členské štáty však môžu znížiť tento limit pre všetky alebo niektoré druhy prepravy po ceste - v SR zatiaľ je návrh nového zákona o cestnej doprave v medzirezortnom pripomienkovom konaní),
- podniky, ktoré poskytujú služby osobnej cestnej dopravy výlučne na neobchodné účely alebo ktorých hlavnou činnosťou nie je povolanie prevádzkovateľa osobnej cestnej dopravy;
- podniky vykonávajúce povolanie prevádzkovateľa cestnej dopravy len motorovými vozidlami s maximálnou povolenou rýchlosťou nepresahujúcou 40 km/h.

Podľa nariadenia (ES) č. 1071/2009 sú požiadavky na prevádzkovateľov cestnej dopravy rozdelené do štyroch oblastí:

- mať skutočné a stabilné miesto usadenia v členskom štáte,
- byť bezúhonný,
- preukázať požadovanú odbornú spôsobilosť,
- preukázať zodpovedajúcu finančnú spoľahlivosť.

Podmienka usadenia v členskom štáte

Aby podnik spĺňal podmienku usadenia v členskom štáte musí:

- mať miesto usadenia nachádzajúce sa v tomto členskom štáte s priestormi, v ktorých vedie svoje hlavné doklady o podnikateľskej činnosti, najmä všetky svoje účtovné doklady, doklady o riadení zamestnancov, doklady s údajmi o čase jazdy a odpočinku a všetky ostatné doklady, ku ktorým musí mať prístup príslušný orgán, aby preveril plnenie podmienok ustanovených v tomto nariadení. Členské štáty môžu vyžadovať, aby podniky nachádzajúce sa na ich území mali vo svojich priestoroch k dispozícii kedykoľvek aj iné doklady,
- po tom, čo mu bolo udelené povolenie disponovať jedným alebo viacerými vozidlami, ktoré sú evidované alebo iným spôsobom uvedené do premávky v súlade s právnymi predpismi daného členského štátu, či už sú tieto vozidlá v úplnom vlastníctve, alebo nadobudnuté napríklad podľa zmluvy o prenájme alebo lízingovej zmluvy,
- skutočne a sústavne vykonávať s potrebným administratívnym vybavením svoju činnosť týkajúcu sa uvedených vozidiel a s náležitým technickým vybavením a príslušenstvom v prevádzkovom stredisku umiestnenom v tomto členskom štáte.

Podmienka bezúhonnosti a odbornej spôsobilosti

Členské štáty v národnej legislatíve sú povinné určiť podmienky, ktoré majú podniky a vedúci dopravy spĺňať s cieľom vyhovieť požiadavke bezúhonnosti. Nariadenie (ES) č. 1071/2009 definuje nový pojem vedúci dopravy, ako fyzickú osobu, ktorú zamestnáva podnik, alebo v prípade, že tento podnik je fyzická osoba, táto osoba alebo za určitých podmienok iná fyzická osoba určená na základe zmluvy, ktorá skutočne a sústavne riadi dopravné činnosti tohto podniku.

Pri určovaní, či podnik vyhovel požiadavke **bezúhonnosti**, členské štáty posúdia konanie podniku, jeho vedúcich dopravy a všetkých ostatných príslušných osôb v súlade s rozhodnutím členského štátu.

V nariadení (ES) č. 1071/2009 je podrobne upravená bezúhonnosť podniku a vedúceho dopravy. Podnik a vedúci dopravy je bezúhonní ak:

- neboli odsúdení alebo sankcionovaní za závažné porušenie platných vnútroštátnych predpisov v týchto oblastiach: obchodné právo, konkurzné právo, podmienky odmeňovania a zamestnávania v odvetví, **cestná premávka**, zodpovednosť za výkon povolania a nezákonné obchodovanie s ľuďmi alebo drogami,

- neboli v jednom ani vo viacerých členských štátoch odsúdení za závažný trestný čin ani sankcionovaní za závažné porušenie predpisov Spoločenstva najmä s ohľadom na:
  - čas jazdy a odpočinku vodičov, pracovný čas a inštaláciu a používanie záznamových zariadení,
  - maximálnu hmotnosť a rozmery úžitkových vozidiel v medzinárodnej doprave,
  - základnú kvalifikáciu a ďalšiu odbornú prípravu vodičov,
  - technický stav úžitkových vozidiel vrátane povinných technických kontrol motorových vozidiel,
  - prístup na trh medzinárodnej nákladnej cestnej dopravy alebo prípadne prístup na trh osobnej dopravy,
  - bezpečnosť prepravy nebezpečných vecí po ceste,
  - inštaláciu a používanie obmedzovačov rýchlosti na niektorých kategóriách vozidiel,
  - vodičské preukazy,
  - udeľovanie povolenia na výkon povolania,
  - prepravu zvierat.

Tabuľka 1

Najzávažnejšie porušenia na základe ktorých je možné stratit' bezúhonnosť

P.	Najzávažnejšie porušenia
1	Prekročenie maximálneho šesťdňového alebo štrnásťdňového času jazdy o 25 % alebo viac.
2.	Prekročenie maximálneho denného času jazdy počas denného pracovného času o 50 % alebo viac bez prestávky alebo bez neprerušeného odpočinku počas najmenej 4,5 hodiny.
3.	Nenamontovaný tachograf a/ani obmedzovač rýchlosti alebo použitie podvodného zariadenia, ktoré dokáže zmeniť záznamy zapisovacieho vybavenia a/alebo obmedzovača rýchlosti, alebo sfaľšovanie hárku so záznamami alebo údajov získaných z tachografu a/alebo karty vodiča.
4.	Riadenie vozidla bez platného osvedčenia o technickej kontrole alebo veľmi závažné nedostatky (napr. na úrovni brzdového systému, spojov v riadení, kolies, pneumatík, perovania alebo podvozku), ktoré by predstavovali také bezprostredné ohrozenie bezpečnosti cestnej premávky, ktoré vedie k rozhodnutiu o znehybnení vozidla.
5.	Preprava nebezpečných vecí, ktorá je zakázaná, alebo preprava takých vecí v zakázaných alebo neschválených prepravných prostriedkoch alebo bez ich označenia ako nebezpečné veci na vozidle, v dôsledku čoho sú ohrozené životy alebo životné prostredie do takej miery, že to vedie k rozhodnutiu o znehybnení vozidla.
6.	Preprava cestujúcich alebo tovaru bez držby platného vodičského preukazu alebo uskutočnená podnikom, ktorý nie je držiteľom platnej licencie Spoločenstva.
7.	Vodič, ktorý používa falšovaný vodičský preukaz, ktorého nie je držiteľom alebo ktorý získal na základe falošných vyhlásení alebo pozmenených dokladov.
8.	Preprava tovaru, pri ktorej celková povolená hmotnosť presiahla 20 % alebo viac pri vozidlách s celkovou povolenou hmotnosťou väčšou ako 12 ton a 25 % alebo viac pri vozidlách s celkovou povolenou hmotnosťou menšou ako 12 ton.

Strata bezúhonnosti podniku alebo podniku môže nastať po kontrole v podniku na základe najzávažnejších porušení predpisov uvedených v tab. 1. Komisia zverejní ešte ďalšie porušenia, na základe ktorých môže vedúci dopravy alebo podnik stratiť bezúhonnosť.

Tabuľka 2

Porovnanie súčasnej legislatívy s novými nariadeniami

Legislatíva		Súčasne platná legislatíva v SR	Nariadenie (ES) č. 1071/2009
Požiadavky			
Finančná spoľahlivosť	Suma základného imania a rezerv	9000 €(1. vozidlo) a 5000 €(každé ďalšie vozidlo)	
	Spôsob zisťovania	Ročná účtovná závierka, banková záruka, poistenie.	
		Zmluva o kúpe prenajatej veci	Neumožňuje ručenie zmluvou o kúpe prenajatej veci.
Odborná spôsobilosť	Skúška	písomná príp. ústna skúška	
	Bez skúšky	vysokoškolské alebo odborné vzdelanie v rozsahu požadovaných tém	
		5 rokov praxe v obore (od ktorej neuplynuli 2 roky)	10 rokov pred 4.12.2009 sústavne riadil podnik
	na základe zmluvy s	Zodpovedným zástupcom (neobmedzene)	Vedúcim dopravy (max. v 4. podnikoch, max. 50 vozidiel)
Bezúhonnosť		odsúdenie za trestný čin	
			definované závažné porušenie predpisov Spoločenstva
Usadenie		definované povinnosti pre vybavenie podniku	skutočné a stabilné miesto usadenia v členskom štáte

Zdroj: [2]

Porovnanie najdôležitejších zmien prístupu na trh po 4. 12. 2011

V tab. 2 je spracovaný prehľad najdôležitejších zmien týkajúcich sa prístupu k povolaniu prevádzkovateľa cestnej vnútroštátnej nákladnej dopravy. Zmeny sa týkajú predovšetkým:

- finančnej spoľahlivosti - na rozdiel o súčasnej právnej úpravy, finančnú spoľahlivosť nemožno preukazovať zmluvou o kúpe prenajatej veci s obchodnou spoločnosťou, ktorá sa zaoberá prenajímaním vecí s možnosťou ich odkúpenia nájomcom a ktorá má s

dopravcom zmluvu o kúpe cestného motorového vozidla, na ktoré sa preukazovanie finančnej spoľahlivosti vzťahuje (čiže lízingová zmluva),

- odbornej spôsobilosti – zavádza sa funkcia vedúci dopravy, ktorý má byť s firmou skutočne spojený a musí mať bydlisko v Spoločenstve. Dopravné firmy odbornú spôsobilosť už nebudú môcť preukazovať prostredníctvom zmluvy s odborným zástupcom na neobmedzený počet vozidiel. V prípade zmluvného vedúceho dopravy je obmedzený počet vozidiel na maximálne 50 vozidiel, pri ďalšej podmienke, že vedúci dopravy môže súčasne pôsobiť najviac v 4 firmách. Ďalšou zmenou je uznávanie odbornej spôsobilosti bez skúšky. Za odborne spôsobilú osobu bude bez skúšky uznaná len osoba, ktorá pred 4. 12. 2010 minimálne 10 rokov sústavne riadila dopravný podnik,
- bezúhonnosť podniku a vedúceho dopravy – precíznejšia a presnejšia formulácia porušení,
- usadenie dopravného podniku - podnik musí mať skutočné a stabilné miesto usadenia členskom štáte v ktorom žiada o povolenie na výkon povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy.

Literatúra

- [1] Nariadenie (ES) č. 1071/2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkon povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES
- [2] GNAP, J.- POLIAK, M.: Implementácia požiadaviek Nariadenie (ES) č. 1071/2009 a novely živnostenského zákona o cestnej doprave a živnostenského zákona do praxe SSE, a.s., Odborná štúdia, Žilinská univerzita v Žiline, 2010